

DOZNAĆ (387) *vb pf*

o jasne; w *inf* a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie), w formach *praet*, *plusq*, *fut* i *con* doznał (w tym 2 r. błędne znakowanie), doznał-, doznał- (w tym 3 r. błędne znakowanie).

inf doznać (59). ◇ *fut* 1 sg doznám (3). ◇ 2 sg doznász (36); -ą- (30), -a- (2), -(a)- (4). ◇ 3 sg dozná (25). ◇ 1 pl doznâmy (4). ◇ 2 pl doznâcie (10). ◇ 3 pl doznają (10). ◇ *praet* 1 sg m doznâł(e)m, -(e)m, -m doznâł (39), -(e)ch doznâł (1); -(e)m *BielŻyw*, *RejJóz*, *GliczKsiąż*, *Leop*, *BibRadz*, *BielKron*, *RejAp* (2), *GórnDworz*, *BudBib* (3), *BudNT* (2), *PaprpPan*, *ModrzBaz* (2), *StryjKron*, *CzechEp*, *CzechEpOrz*, *KochFr*, *PudłFr* (2), *PaprpUp*, *ActReg* (2), *GórnTroas*, *GrabowSet*, *OstrEpit*, *WujNT* (5), *JanNKar*, *SkarKaz*, *CzahTr* (2); -(e)m : -(e)ch *PaxLiz* (1 : 1). *f* doznałam, -m doznała (8). ◇ 2 sg m doznâłeś, -(e)ś, -ś doznâł (12). *f* -eś doznała (3). ◇ 3 sg m doznâł (41). *f* doznała (6). *n* doznało (3). ◇ 1 pl m pers -śmy doznali, -(s)my doznali, doznali(s)my (15), -chmy doznali (5); -(s)my *Leop* (3), *RejAp*, *MycPrz* I, *MycPrz* II (3), *ModrzBaz*, *PaprpUp*, *GórnTroas*, *SarnStat* (3); -chmy *RejJóz*, *RejZwierz*, *BibRadz*, *RejZwierc*; -śmy : -chmy *SkarJedn* (1 : 1). ◇ 2 pl m pers -ście doznali, doznaliście (5). ◇ 3 pl m pers doznali (34). *subst* doznały (2). ◇ *plusq* 3 sg m był doznâł (1). ◇ *imp* 1 sg niech doznâm (1). ◇ 2 sg doznâj (4); -âj (3), -(a)j (1). ◇ 2 pl doznâjcie (4). ◇ *con* 1 sg m bych doznâł (3), bym doznâł (2); bych *Mącz*, *CzechRozm*; bym *CiekPotr*; bych : bym *BudBib* (1 : 1). ◇ 2 sg m byś doznâł (2). ◇ 3 sg m by doznâł, doznâłby (13). *f* by doznała (2). ◇ 1 pl m pers bychmy doznali (2) *BibRadz*, *BudBib*, by(s)my doznali (2) *MycPrz* II, *PowodPr*. ◇ 2 pl m pers byście doznali (2). ◇ 3 pl m pers by doznali, doznaliby (4). ◇ *impers praet* doznało się (1), doznâno (6). ◇ *part praet act* doznâwszy (17).

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVI* (jeden z tych samych przykładów) – *XVIII w.*

1. Zrozumieć, poznać coś, przekonać się, upewnić się o czymś; dowiedzieć się czegoś, stwierdzić, zaobserwować, wynioskować coś; *atingere*, *experiri*, *perspicere*, *videre* *Mącz*; *cognoscere* *Mącz*, *Cn*; *comperire* *Calag*, *Cn*; *audire* *Cn* (261) : á gdy doználi [że to barwierz]/ wypędzili go s kroleństwá *BielKron* 26; *Mącz* 406a; Doznać/ et dowiedzieć się. *Comperire*. *Calag* 164a; *SkarŻyw* 185; *GrabowSet* B4; *JanNKar* D3; *PowodPr* 74.

doznać czego [w tym: czego czym (5), czego w kim, w czym (7), czego z czego (5), czego po kim (11)] (164): *BierEz* D3v, R4v; *GlabGad* I2v; Te są rzeci prawdziwe, bo ten kto piął tam tego doznał y prawdę napiał *MiechGlab* 64; *RejPs* 52, 206; Czo gi to [Józefa] za wiernego małż Otoż teraz tego doznałz Iął fie zemną bępieczen być *RejJóz* G7v, D4v, G2v, M5; Alexander rzekł chcę tego doznać *HistAl* A7v; *GliczKsiąż* O3v; *KochZuz* A4; *RejZwierz* 84, 92v; Potwarzą y męceniem doświadczymy go ábychmy doználi [ut sciamus] škromności iego *BibRadz Sap* 2/19, *Eccle* 7/28; *BielKron* 21, 97, 429v; *Perspicere* fide m alicuius, Doznać wiári czyyey. *Mącz* 406a, 217b, 279a, 389b, 406a [3 r.]; *RejAp* 17v, 32; *RejPos* 123, 244, 247; Omylny ięzyk naszkośliwŷzy łobie/ Gdy go doznâią wnet fie w łeb zálkrobie. *RejZwierc* 216, 212v; *BudBib* b2, c3 [2 r.], *Exod* 3/7, *Ps* 139/2, *Sap* 2/19; *MycPrz* II Av, C3v; *CzechRozm* 16v, 75, 117v, 161; Męłtwá wŷzech ŷpraw pocźciwŷych iuż po tych [królach] doznano *PaprpPan* R3, Bv, C2v, E, K, Kv (16); *ModrzBaz* [16]v, 20v, 45, 128v, 140v; *Oczko* A3; *SkarŻyw* 184, 193, 211, 235, 286 (9); *CzechEp* 54, 127, 137, 160, [394], [408]; Iák doznał Vlyŷfes wŷtydu Penelopy ŷwoiey. *KlonŻal* B3v, A2v; *PudłFr* 48; Akiedi bi tey ŷtałości doznali wnas cij ŷkałci R: P: nienalał by fie potem taky cobi Pana przeciwko braciei [...] buntowac [...] miał. *PaprpUp* H2v, F4v;

ActReg 31, 138; *GórnTroas* 26, 52; Przetoż z Znákow Niebiełkich ktemu z obrotow ich/ Doznam iłtności iáwney/ iuż propofitety tych. *PaxLiz* Cv, C2v, D4, D4v; *PowodPr* 62; *SarnStat* 287, 360, 553, 559; *SkarKaz* 518b; *VotSzl* B4v, E4v. Cf *doznać czego od kogo; czego na kim; Ze zdaniem*, »prawdy doznać«, »rozumem, rozumu doznać«.

doznać kogo, co [w tym: co z czego (1)] (6): Co się dotycze spisku [...] ten nie inaczej będzie spisany i publikowany, jeno [...] wedle tych umow i egzemplarza, który też WM macie, co łatwo doznacie, gdy je z uniwersały konferować będziecie. *Diar* 44; *MycPrz* I B2v; *PaprPan* N4; *OrzJan* 72; Abowiemci też dla tegom był nápiął/ ábym przez doświádczenie was doznał [*ut cognoscam experimentum vestrum*]/ ielłże we wżytkim ielłście pośłufzni. *WujNT* 2. *Cor* 2/9; Co fie zás tknie boleści/ Fráfunków/ [...] té z onéy powieści Symeoná doznáá *SiebRozmyśl* [A4]v.

doznać w kim, w czym (10): *BielŻyw* 133; *PaprPan* Aa3v; lecz to Polybius nie wten łpofoł nápiął/ żeby ták chciał mieć/ ále że tego w obyczáioch Krolewłkich doznał [*deprehendit*]. *ModrzBaz* 20v, 45; *Oczko* A3; Lecz Amelbertus iáko wryty łtánął: dziwuiác fię tákicy męžności/ iákicy w wielu mężách niedoznał. *SkarŻyw* 193; Alem ia tego doznał w twej włálnéy potrzebie/ Ze nie tyś miał pieniádze/ ony miáły ciebie. *KochFr* 43; *PaprUp* H2v; *ActReg* 138; *SkarKaz* 417b.

doznać z czego (11), z kogo (1): *GliczKsiąż* F2, N3v; *RejPos* 305v; A iż prawdę mowię/ doznáłz tego z wierżyká *BudBib* c2; *BudNT przedm* b6; *CzechRozm* 16v; á gdy z rozmowy [...] doznał iłz bylá niewiáłtá: frodze iá łłowy łkarawłży/ ku P. Bogu y pokućie S. obrocił. *SkarŻyw* 309; *PaprUp* F4v; *SiebRozmyśl* [A4]v; *PaxLiz* Cv, C2v, D4.

doznać czego od kogo (1): iáko tego [...] potym będzie mógł od wielu ich [*katolików*] doznáć/ iż fię w tym poczuia; y iádu fię ták zaráłliwego [*kacerstwa*] co rychley y pilniey wyłtrzegác będą. *CzechEp* 127.

doznać czego na kim (1): czegołmy doználi ná tym przelżłym Krolu iáko on wiele domow zacnych Páńłkich/ prze niecnotliwe Práktiki zniłczył *MycPrz* II B2v.

doznać po kim (15): *Diar* 37; *BielKron* 198; *Mącz* 439d; Wielkicy życzności męłtwá włzák po nich [*po hetmanach*] doználi. *PaprPan* Ff4v, Bv, P3v, P4v, R3, X, Cc4, Dd2; *SkarŻyw* 235, 460; *CzechEp* [394]; Bo po was oyczyzná wiele dzielności doznáá *KlonŻal* A2v.

cum A cum inf (2): A doznałem [*Et deprehendi*] nic nie być lepłłego iedno wefelić fie człówekwi w pracach łwoich *Leop Eccle* 3/22, *Esth* 16/15.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: tego (51); iż (38), że (36), co (15), jako (11), jeśli (3), inne wskaźniki (8)] (111): *BielŻyw* 133 [2 r.]; Alem doznał czom też łyłżał/ łroga rzecz gniew niewielci *RejJóz* C4v, A3v, O8; *Diar* 21, 37, 87; *GliczKsiąż* F2, N3v; y doználiłmy [*et probavimus*] tego iuż dziłł/ że gdy mowi Bog z człówekwem/ przedlię człówek żyw zołtánie. *Leop Deut* 5/24, 3. *Reg* 10/7, *Iudith* 6/4, 3. *Mach* 7/5; *RejFig* AA5v; może doznáć káždy. Iż w tych domiech dołtátek/ záwždy przed tym bywał *RejZwierz* 66, 5, 59; *BibRadz Ios* 22/31, *Eccle* 7/27; *BielKron* 198; *KochSat* A4; Id viso tu ne an illi insaniant, Dla tegom przilżedł ábych doznał tyli czili oni łzaleyá. *Mącz* 494c, 439d; kto przelżcie hłłtorie/ dozna tego iáłnie/ iáko záwždy tácy burzyćiele prawdy Páńłkicy podnołli pokoy ná zyemi *RejAp* 57v; *GórnDworz* Lv, Dd4v; żeł tego iuż doznał/ iże ielłh nie dáremna wiárá twoia *RejPos* 221v, 305v, 318v, 348v; *HistLan* D, E2; *RejZwierc* 6, 9,

219; y doznaćie [*Et scietis*] żem ia Iehowa *BudBib Ez* 15/7, I c2, *Gen* 22/12, 1.*Reg* 18/28, 3.*Reg* 17/24 (14); *BudBibKaw* A3; *HistHel* B3; *MycPrz* II B2v; *BiałKaz* I3v; znieś księgi/ złoż/ á doznałz ze prawdę mowię. *BudNT przedm* b2v, b6, dv; *CzechRozm* 9v, 63, 70v, 128, 129v (9); *PaprPan* Lv, Bb, Ff2; Cyrus przed Aftyágefem powieda/ że doznał [*cognovisse*] iż ná iedney včzie trućizny do kupkow nálewano *ModrzBaz* 52v, 25; *SkarJedn* 146, 205; *Oczko* 4; *SkarŻyw* 30, 195, 309; Doznałes co świat vmié *KochTr* 22; *CzechEp* 127, 132, 139, 155, 174 (12); *NiemObr* 3, 89; *KochFr* 43; *WerKaz* 276; *ActReg* 162; *GórnTroas* 8, 23; *OrzJan* 45; *LatHar* 579; *WujNT Act* 10/34, 25/25, 2.*Cor* 2/9; *SkarKaz* 207a, 417b, 579a; *CiekPotr* 71; *CzahTr* C, D; *GosłCast* 57; Pod dwunaścią Woiewod doználi Polacy iáko był zły rząd *SkarKazSej* 691b, 673a.

Zwroty: »okiem, na oko, oczywiście doznać« [*szyk zmienny*] (2 : 1 : 1): Sam tey prawdy okiem doznałz *BierEz* D3v; Alechmy iuż doználi/ á práwie ná oko/ Iáko fie Mágifikát/ pełni nád wiernemi *RejZwierz* 59; *RejPos* 318v; tych [*bluźnierstw*] nigdy X. K. od nas niełyżal/ ktoremuby pewnie przyłtało rzeczy tylko prawdziwe mowić: ktorychby łam oczywiście doznał/ y łam w wlyzy łwe łyżal *CzechEp* 54.

»prawdy doznać« = *przekonać się o prawdzie, doszukać się prawdy* (4): *BierEz* D3v; Abowiem wiele nas ielt ktorzyłmy iuż tey łfálżowány prawdy doználi *RejAp* 149v; gdzye potym tego żáłował s płáčzem/ iż fie wdawał w ty máctwá nikczemne/ gdzye iedney prawdy w nich nie mógł nigdy doznać *BielKron* 46v; *PaprPan* Aa2v.

»[czego] rozumem, rozumu doznać« (1 : 1): Ezop [...] Wielką rádę w básniach zákrył: Czego rozumem doznaćie *BierEz* H2; Krol rzekł/ teraz rozumu tu możecie doznać/ Ze ten cnocie niż mieyfcu/ twárdey wolał dufać. *RejZwierz* 5.

»skutkiem, skutecznie doznać« (4 : 1): tegołmy też łkuthecźnie doználi [*cognoscentes fortiter*]/ że ie Niebieski Bog y bronil y [...] ráłował *Leop* 3.*Mach* 7/5; *MycPrz* II Av; Márya [...] poźła přetko do Elzbiety/ áby łkutkiem powieści oney Archánielkicy doznála. *CzechRozm* 161, 186v, 209v.

Szeregi: »dojść a (i) doznać« (2): ale i WM [...] dojdzie i dozna tego po nas snadnie, że nam nie o własne to lekkie opatrzenie idzie, jeno o dobre RP *Diar* 37; *Attingere rem aliquam suspicione*, Tego doyść á doznać, ezego fie kto obawał. *Mqcz* 439d.

»doznać, (i, a) doświadczyć« (4): moy pánie raczyłes doznać y doświadczyć wlythkich łpraw moich *RejPs* 206; *Observatum*, Doznano y Doświadczoło tego *Mqcz* 389b, 251a; *CzechEp* 222.

»dotknąć się i doznać« (1): Dotknálem łię tego y doznał: iż mi Bog dla ćiebie błogoláwi. *SkarKaz* 579a.

»doznać i napatrzeć się« (1): Bo wiele ich [*hetmanów*] doználi tego y nápatrzyli łię [*sąsiedzi*]/ zá łzczęśliwego pánowánia [...] Krolá Stephaná *VotSzl* B4v.

»obaczyć a doznać« (1): ižeś to [*pani*] iuż práwie obaczyłá/ a doznála tego z Duchá łwiętego/ iż fie tho iuż wlythko miáło wypełnić *RejPos* 305v.

»poznać a doznać« (1): Więc y dworłtwo y rozum ielt podług potrzeby/ Nie wierzyłzi poznay ich á doznay łam kiedy. *PaprPan* N4.

»doznać i upewnić siebie« (1): WYele yeft hiftoriy á przykładów [...] s ktorzych mogli by każdy doznać y lam liebye vpewnić/ że nye ináčzey [rodzicy] przeciwko nim [nauczycielom] máyą fie myeć *GliczKsiąż* N3v.

»nie doznać ani widzieć« (1): iż y lam I. M. tego nigdy po żadnym z náleznych nie doznał/ áni tego oczymá fwyimi widział *CzechEp* [394].

»wiedzieć i doznać« (1): IVż dziś wiefz Priamulie y doznaeś tego/ Coś dla miłości wierney popadł fyná fwego. *PaprPan* Ff2.

»doznać i wyznać« (1): y lámego liebie ofądźifz: y tego fikutkiem doznałz y wyznałz: że w tym [miłości do Boga] nie tyłko [!] miary nie przebierałz: ále rádniey tego [...] doftátecznie nie wykonywałz. *CzechRozm* 209v.

W przen [czego] (2) : [nasze czasy] widziály bitwy/ [...] y triumphy: doznały fortelow [experta sunt artes]/ ktoremi pokoy [...] bronion y wćáłości záchowan być ma *ModrzBaz* 47v.

Szereg: »doznać i doświadczyć« (1): (marg) Pokorne woýłko zázwždy wygrawa. (-). A fnađz y my Polacy iuzechmy poczęści tego doználi y dofwiađfzyli/ iuż y zá czáfów náleznych. *RejZwierc* 257v.

a. *Rozpoznać, poznać dogłębnie, przeniknąć kogoś; zdemaskować, przychwycić kogoś na czymś złym; posądzić o coś, powziąć podejrzenie (o poznaniu człowieka w sensie psychologicznym albo wewnętrznym); cognoscere, offendere* *Mącz* (25) :

doznać kogo, czego [w tym: czego z czego (1), czego po czym (1), czego w czym (2)] (6): *GlabGad* P8v; przedsięgo nigdy wżadnym głupftwie niedoznali *MurzHist* Tv; *RejZwierc* 15v; A tákiey wspaniły myfli człowieká y s poftawy y s kázdey fprawy fnađnie każdy doznać może. *RejZwierc* 86v; fwiadek ma bic prawdziwi nienaiemni ani taki cobi lałki tziiei y zapomozenia potrzebował y iefligo kiedi niedoznamo [!] wuchibieniu fłowa *PaprUp* Iv; *WujNT* 890.

doznać kogo, co [w tym: kogo w czym (3), kogo po czym (1)] (18): *LubPs* ee; *RejZwierc* 87v; vftáwił [Bazyli] ná fwe mieýłce brátá Iuryego/ oddáliwłzy od fyná Bázylego/ przeto iż fie rozgniewał ná żonę fwoią Anáftázya/ [...] gdy iá doznał w nierządym chowánium. *BielKron* 428; *Mącz* 260d; A lżá theż pewnie doznałz po ięzyku. *RejZwierc* 216, 234b; *BudBib Ps* 139/1, *Os* 9/7; *PaprPan* T2; odkądem Bogu fłużyć począł/ iákom trudno doznał ludzi lepfzych nád to/ ktorzy w klałztorách ftáli fię dobrymi *WujNT* 890. *Cf cum A cum inf, Zwroty.*

doznać komu w czym (1): PRáwie śmiály y mężnym [Boleśława Śmiálego] możemy tego zwác/ Bo fie w tym nie iednemu dał był práwie doznać. *PaprPan* Dd4.

cum A cum inf (2): *Mącz* 250d; *Mithrydat Krol* [...] wyznał/ że go [Lukullusa] doznał [cognitum] być lepfzym Hetmánem/ niżli ktorego z tych/ o ktorzych czytał. *ModrzBaz* 130v.

Ze zdaniem dopełnieniowym (2): TY włałnie z ich nátury/ Bárzymi przezwáli/ Bo iż bárzy ná włzytko/ práwie ich doználi. *RejZwierc* 87v; Práwie was ludzie doználi/ Zefcie fie bárzo przełgáli. *RejZwierc* 234b.

Przysłowie: W potrzebie mowią doznać przyaciela. *KochOdpr* A4.

Zwroty: »prawego (całego) przyjaciela doznać« (5): Abowiem rozmáite fá kftały á próby niżli ktho práwego przyjaciela práwie doznać może. *RejZwierc* 89, 89 [idem], *Bbba*; *KochOdpr* A4; Ze z rzadká przyjaciela całego doznamy/ Choćia fye fobie názbyt częłto zálécamy. *PudłFr* 64.

»siebie doznać« (1): Tho ięft nawiętfzy rozum fiebye doznąć/ Pothym powoli inego fźacowąć.
RejZwierc 219v.

Szereg: »doświadczyć i doznać« (1): IEhowo doświadczyłeś mię/ y doznałeś [*et cognovisti*]. *BudBib Ps* 138/1.

b. Udowodnić coś, znaleźć dowody czegoś, dowieść, pokazać, wykazać coś [czego] (2) :

Zwroty: »niewinności doznać« (1): A wźakże gdy fie kto bączny/ możny/ [...] zą nie ząftáwi/ á oney ich niewinności dozna: tedy ie wřprawiedliwia *CzechRozm* 217v.

»doświadczeniem doznać« =*udowodnić praktykę, pokazać w praktyce* (1): [*dworka*] y ma fie ná to fpofobić [...] y ftárác/ ták iáboby [!] wietfzy pożytek był/ niż nakład: á ma tego doświadczeniem doznąć/ nie fłowy *GostGosp* 132.

2. Zaznać czegoś, przeżyć, doświadczyć na sobie; odczuć, poczuć (105) : Tákże trzymay o tem Iákoś doznał: áni fye fráfuý/ że ták rána Twoiéý [...] dźiēwce śmierć zeřłána. *KochTr* 21; *KochPieś* 10; Tym concludował ze y wdzięcznie y zpodziękowaniem taką pod takim czasem wm chęć podaną przyimuie, y dokonca dożna [!] *ActReg* 54.

doznać czego [w tym: czego od kogo (3), czego z kogo (1), czego na kogo (1), czego w kim w czym (8), czego na kim (7), czego nad kim (6), czego po kim (3), czego w kim, w czym na kim, na czym (2)] (92): będę rofkolfowół doznawřły miłofierdzia twego *RejPs* 44, 151, 181v; *RejJóz* D5v; *RejWiz* 58; *RejAp* 29; Doznałz od tego czáfu inákřzych wdzięczności *HistLan* C4v, C4; *RejZwierc* 85; *MycPrz* I C; *MycPrz* II B; *StryjWjaz* B4; Dobrze tego doználi po nim kołpacznicy/ Gdy ich fźąblą okłádał *PaprPan* Z3v; lecz kážda Rzeczřpolita y káždy wiek/ doznał [*experta sunt*] bårzo wiele złęgo od ludzi możnych *ModrzBaz* 53, 63, 70v, 74v [2 r.], 135v; *SkarJedn* 105, 400; *KochPs* 20, 47, 71, 98, 143, 187; *SkarŻyw* 471; *KochTr* 23 [2 r.]; *StryjKron* 110; gdzie fię złość ná głowę złęgo obráca: [...] iáko tego íam zły Saul ná fobie teź doznał. *CzechEp* 9; *NiemObr* 21, 167, 168; *KochMRot* A4; *WerGość* 221; *WisznTr* 5 [3 r.]; Zlec by mi płácił moje zycżliwości/ Bych miałá doznąć tákíey niewdzięczności *KochPieś* 19; *PudłFr* 29, 47; *PaprUp* Dv, F3v; Doznał mój nieprzyiáciel ípráwy ich y męftwá. *ZawJeft* 20; bydz moze ze się mylę ia nigdym nic złęgo wtym Panu nie doznał *ActReg* 129; *Phil* F; *GórnTroas* 20; *GrabowSet* K4; [*cesarz turecki o tym wie*] częścíą z nieścęćcia íwégo/ którego pod Wiedniem doznał *OrzJan* 81, 122; *OstrEpit* A3; A drudzy doználi [*experti*] pośmiewiřk y biczowánia *WujNT Hebr* 11/36, 1.*Petr* 2/10 [2 r.]; *PowodPr* 10, 27; ítrzeź Pánie Boże/ iákiego znácznego fźwánku nie doznamy. *VotSzl* B3; *CzahTr* G3; Íż on íam nawiernieýřzy/ íam to dźierzał o nim/ Niedoznawřzy przez ten czás nigdy zdrády po nim. *GosłCast* 65; *PaxLiz* B3, E3; *PudłDydo* B3. Cf *doznać czego od kogo, Ze zdaniem, Zwroty*.

doznać kogo, co [w tym: co w czym (2)] (7): *MycPrz* I B2; *SkarŻyw* 580; bo kiedyby w nich byłá prawdźiwa wiárá/ doználiby Chriřtuřá w fobie mieřzkáięcego *NiemObr* 45; *OrzJan* 44; *SarnStat* 1118; Ale męźnego nędzá hániebnie vraża. Ktoźkolwiek doznał nędzę odpifz mi co ná to *CzahTr* Bv; Doznałz go [*Boga*] w káždey przygodźie *CzahTr* [D2]b.

doznać czego od kogo (3): *ModrzBaz* 42v; *NiemObr* 11; Odnieprzyiáciol głównych wszytkiegom tego doznał coteę ta Pářia potrzebowała *ActReg* 162.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: tego (3); co (2), aby (1), iż (1), jako (1)] (5): Doznał co iest za miłość miedzi dziateczkami. *HistLan* A4v; tedy tam właśnie doznał/ iakoby był w Arabiey pialczyfey *StryjKron* 72; *CzechEpPORz* **v; *NiemObr* 9; *ActReg* 162.

Zwroty: »doznać igrzysk (losu)« = *doznać zmienności losu* (1): przykładem Leszek krol cnotliwy, Niech tobie będzie [...] Ktory doznawfzy roznych igrzyfk iego [szczęścia, fortuny, losu], Zábity nawet, tenći zyfk miał z niego. *KlonKr* D2v.

»doznać łaski« [szyk *zmienny*] (7): á błogofławionemi fie zwąc będą ktorzy doznáią łáski iego [Boga] *RejPs* 105v, 149; *RejJóz* C3, Lv; Bom doznał łáskiey Páńkíe *CzahTr* B2v, B3v, Fv.

»[czego] na oko [= *naocznie osobiście*] doznać« (1) : Słufznie byś ná tę pomnieć mą powolność miałá/ Któréyieś iuz po części ná oko doznáá. *PudlFr* 73.

»[czego] doznać sam z siebie« (1): Rokofzy wáfzé/ które tak fá włádoné/ Ze w nich więcéy fráfunkow/ y záłości więcéy: Czego ty doznać możefz fá z siebie napręcéy. *KochTr* 21.

»[w czym] doznać smaku« = *zasmakować, zagustować* (1): iż iefli tu kto z W. M. iest/ ktery w tákowym gniewie [panny] doznał smáku/ wiem pewnie że [...] powie przyczynę *GórnDworz* C5.

»[czego, co] doznać na sobie, na się, (sam) w sobie, nad sobą« [szyk *zmienny*] (8 : 1 : 1 : 2): á tego káždy w łobie dozna/ ná tych rzeczach ktore mu fá/ ábo miłe/ ábo przykre *GórnDworz* li5v, M6v; *CzechRozm* 225v; iáko fyn Boży fá ná łobie tego doznawfzy/ powiedział: Zaden/ pri/ Prorok nie iest przyiemny w Oyczyźnie Twoiey. *ModrzBazBud* 5; *SkarŻyw* A3v, 580; *CzechEp* 10; *WerGośc* 215; Doznał też nád łobą teyże nienawiści on Aryftydes fławny *Phil* K4, H2; NIC mi o przezfłé/ áczem doznał ná fie trwogi *OstrEpit* A4; *VotSzl* C.

»doznać szczęścia przeciwnego (pożądnego)« [szyk *zmienny*] (2): O to by bogá prośić/ żeby człowiek Co námniey fzczeńcia przeciwnego doznał? *KochOdpr* B2v; A tenże iest dóm Iephthin Hetmáná fławnégo/ Który w fwyh fprawách doznał fczczeńcia pożądnégo *ZawJeft* 11.

Szereg: »doznać i doświadczyć« (1): niechcáli gniewu iego [Boga] fprawiedliwego/ y zápálczywego doznać y doświadczyć. *NiemObr* 21.

3. Wystawić na próbę, poddać próbie, wypróbować, zbadać, skontrolować (17) :

doznać czego (7) : Nigdy nie doznał żaden fwey fkromności/ Gdy kto nie miewał ná fie fprzećiwności. *RejZwierc* 215; *PaprPan* R2; Co bacząc Książę/ [...] á chcąc iefzczę fátku iego doznác: połał mu kubek pełny złotych czerwonych. *SkarŻyw* 462, 151, 597; *WujNT* 1.Cor 4/19. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*.

doznać kogo, co (8): *RejAp* 26v; Gdzie mię kufili oycowie wáfy/ doznali [probaverunt] y widzieli wczynki moie *Leop Hebr* 3/9; nieboyćie fie/ bo dla tego áby was doznał [ut tentaret vos] przyfzedł Bog *BudBib Exod* 20/20, *Mal* 3/10; *SkarŻyw* 389; *OrzJan* 44; chcećie doznác [An experimentum quaeritis] Chriftufá we mnie mowiácego? *WujNT* 2.Cor 13/3. Cf *Zwrot*.

doznać na kim (1): A gdy iáwnie Symon Piotrá S. lżył przyfzło do tego/ ifz ná iednym vmárłym doznác chćieli Rzymiánie/ czyiáby náuká lepfza bylá *SkarŻyw* 600.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: tego (1), w tym (1); jeśli (3), co (1), iż (1)] (5): choctay [Pan] go [kościół] doznał iż w prześládowániu nie odfłąpił wiáry *RejAp* 26v; *BudBib Mal*

3/10; *CzechRozm* 217v; A Stároftá rzekł: [...] á niech doznam ieśliš łługá Bogá práwego. *SkarŻyw* 552, 600.

Zwrot: »siebie samego doznać« (1): Was łamych pokuście/ iesliście w wierze: Siebie łamych doznaycie *BudNT* 2.*Cor* 13/5.

4. *Przyznać komuś słusność, rację, zgodzić się z kimś [czego komu]* (4) :

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: tego (3); że (2)] (3): Iákoż mniemam káždy z was że mi dozna tego/ Ze tu cnotá gołpodarz dawny tego domu. *PaprPan* H3, S4v, Aa4v.

Fraza: »dozna baczny człowiek« (1): SNađz on krol Ferideyłki ácz był mędrek wielki/ Ale mi tego dozna bączny człowiek wśelki/ Chociaż tho był wízytek fwiát łpifał ná tablice/ Wywrociłby go káždy [z *Sienniekich*] z rozumem ná nice *PaprPan* S4v.

Zwrot: »prawdy doznać« (1): A gdy go [*pana Wasiczyńskiego*] łam obaczyłz iuż mi prawdy doznałz/ A lepiej zacne łpráwy iáko mędrfzy poznałz. *PaprPan* Lv.

Szereg: »pomoc i doznać« (1): A tego mi pomogá y doznáią drudzy. Ze ten Dąbrowłki s łyny nie omiełzka polá *PaprPan* Aa4v.

Synonimy: 1. *dojść, doświadczyć, dowiedzieć się, dotknąć się, napatrzeć się, obaczyć, poznać, upewnić się*; a. *doświadczyć*, 2. 3. *doświadczyć*; 4. *pomoc*.

Formacje pochodne cf ZNAĆ.

Cf DOZNANIE, DOZNANY